

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

Warszawa, 7. IX. 2010

RPO-651501-IX-9003/10/TO

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Pan
Jerzy MILLER

Minister Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Szanowny Panie Ministrze,

Upriejmie informuję, iż pracownicy mojego Biura w dniach 21-23 czerwca br. przeprowadzili kontrolę przestrzegania praw obywatelskich m.in. funkcjonariuszy Komendy Wojewódzkiej Policji w O. W trakcie wizytacji jednostki przeprowadzono również rozmowę z Naczelnikiem Wydziału w O., Zarządu II Biura Spraw Wewnętrznych Komendy Głównej Policji. Przedstawił on problem obligatoryjnego zawieszania w czynnościach służbowych w przypadku wniesienia przez pokrzywdzonego subsydiarnego aktu oskarżenia.

Zgodnie z treścią art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji (Dz.U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277 ze zm.) policjanta zawiesza się w czynnościach służbowych w razie wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego w sprawie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego - na czas nie dłuższy niż 3 miesiące. Powyższy przepis nakazuje przełożonemu właściwemu w sprawach osobowych obligatoryjne zawieszenie funkcjonariusza Policji w sytuacji wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego w sprawie o przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, umyślne, ścigane z oskarżenia publicznego. Stosownie do treści art. 53 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.) w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego pokrzywdzony może działać jako strona w charakterze oskarżyciela posiłkowego obok oskarżyciela publicznego lub zamiast niego. Pokrzywdzonego działającego zamiast oskarżyciela publicznego określa

się mianem tzw. oskarżyciela subsydiarnego. W razie powtórnego wydania przez prokuratora postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania w wypadku, o którym mowa w art. 330 § 2, pokrzywdzony może w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu wnieść akt oskarżenia do sądu, dołączając po jednym odpisie dla każdego oskarżonego oraz dla prokuratora. Przepis art. 488 § 2 stosuje się odpowiednio. Przepisów art. 339 § 3 pkt 4 i art. 397 nie stosuje się (art. 55 § 1 Kpk).

Kodeksowi postępowania karnego z 1969 r. nie była znana instytucja oskarżyciela posiłkowego działającego jako oskarżyciel posiłkowy subsydiarny. Jej wprowadzenie wiąże się z zasadniczym wzmocnieniem pozycji procesowej pokrzywdzonego w postępowaniu karnym z jednej strony oraz ze wzmocnieniem zasady legalizmu w procesie karnym z drugiej (R. Ponikowski, Zakres ingerencji sądu w przygotowawcze stadium postępowania karnego, [w:] Nowa kodyfikacja prawa karnego, t. II, pod red. L. Boguni, Wrocław 1998, s. 138). Oskarżyciel subsydiarny, pomimo występowania w procesie karnym zamiast oskarżyciela publicznego, nie jest jego zastępcą lecz w procesie karnym wykonuje swoje własne prawa, niezależnie od praw oskarżyciela publicznego i reprezentuje tylko swój własny interes (tak P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, Kodeks postępowania karnego, Komentarz, 1.1, Warszawa 2007, s. 334).

Celem ustawodawcy wprowadzającego w 1997 r. nowe rozwiązania w zakresie instytucji oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego, było „podniesienie jego rangi procesowej” (Uzasadnienie rządowego projektu kodeksu postępowania karnego, Nowe kodeksy karne- z 1997 r. z uzasadnieniami, Warszawa 1997, s. 400). „Dla uwypuklenia wyższej rangi tego podmiotu ważne jest zwłaszcza to, że zlikwidowana została przesłanka dopuszczenia go do udziału w sprawie w postaci uznania sądu, iż jego udział leży w interesie wymiaru sprawiedliwości (art. 45 § 1 Kpk z 1969 r.). Zgodnie z nowym kodeksem oskarżyciel posiłkowy nie może wziąć udziału w postępowaniu jedynie wtedy, gdy jest osobą nieuprawnioną albo jego oświadczenie o przystąpieniu do postępowania lub jego własny akt oskarżenia zostały złożone po terminie” (Ibidem, s. 401).

Art. 39 ust. 1 ustawy o Policji w niewiele zmienionym kształcie funkcjonuje od momentu wejścia w życie ustawy o Policji w dniu 10 maja 1990 roku. Wprowadzenie instytucji oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego do polskiego procesu karnego

spowodowało w kontekście art. 39 ust. 1 ustawy o Policji sytuację, w której przełożony właściwy w sprawach osobowych zobligowany został do zawieszenia w czynnościach służbowych policjanta w przypadku skutecznego wniesienia przez pokrzywdzonego substydianego aktu oskarżenia. Przedmiotowy przepis może w praktyce zostać niewłaściwie wykorzystany przez niektórych „pokrzywdzonych” - w celu odsunięcia niewygodnych policjantów od służby. Zawieszenie w czynnościach służbowych jest bowiem instytucją służącą szybkiemu odsunięciu policjanta od bieżącego wypełniania zadań organów Policji. Dodatkowo niesie ono dla funkcjonariusza dolegliwość finansową. Stosownie do treści art. 124 ust. 1 cyt. ustawy policjantowi zawieszonemu w czynnościach służbowych zawiesza się od najbliższego terminu płatności 50 % ostatnio należnego uposażenia. Nie sposób przewidzieć jednak wszystkich okoliczności przemawiających za zasadnością substydianego aktu oskarżenia. Dlatego też należałoby rozważyć możliwość fakultatywnego zawieszenia w czynnościach służbowych policjanta - jak ma to miejsce w sytuacji określonej w art. 39 ust. 2 ustawy o Policji.

W świetle na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.) zwracam się do Pana Przewodniczącego z uprzejmą prośbą o zbadanie przedstawionego problemu i ewentualnie podjęcia inicjatywy ustawodawczej w celu zmiany opisanego wyżej stanu rzeczy.

Będę wdzięczna za poinformowanie mnie o zajęтым stanowisku, względnie o podjętych decyzjach.

